

En framtidrettet handelspolitikk

Debatten om fiskeeksport og jordbruksinteresser må bygge på at vi har mye hav, men lite land og matjord.

Silje Gjerp Solstad i det statseide Norges sjømatråd mener i et innlegg i Nationen 27. november «at Norge fører en litt gammeldags handelspolitikk. Norge har tradisjon for å skille hardt mellom landbruksvarer og alle andre varer i sine frihandelsforhandlinger. Dette skillet er konstruert og unaturlig.»

Videre etterlyser hun en mer offensiv holdning til norsk eksport av jordbruksprodukter.

Det er en overraskende konklusjon, fordi begge næringer har lykket svært godt. Både fisk- og jordbrukssektoren har unike norske trekk og har skapt store verdier de siste tiårene. Sjømatnæringen har gjort en formidabel jobb og økt sin eksport med over 300 prosent siden tusenårsskiftet, fra 31 mrd til 107 mrd i 2019.

Det har skjedd til tross for at det ikke har vært vesentlige endringer i verken EØS- eller WTO-regler i perioden, noe Solstad likevel mener er helt avgjørende for å kunne eksportere mer.

De mest lønnsomme selskapene i Norge finnes i oppdrett som f.eks Salmar, og lite tyder på at dette skal stoppe nå.

Samtidig har norske politikere og næringa selv vært dyktige og videreutviklet den norske jordbruksmodellen. Næringsmiddelkjeden for jordbruk omfatter godt over 200 000 arbeidsplasser, om vi regner inn ringvirkninger som sjømatnæringen som da operer med 90 000 sysselsatte.

Verdien av jordbruksbasert næringsmiddelindustri for innenlandsk forbruk har gått fra 90 til 160 mrd kroner i samme periode. Utviklingen i matindustrien fra sjø og land er det mest positive som har skjedd i Fastlands-Norges vareproduksjon etter årtusenskiftet.

Det er også helt nødvendig. Importunderskuddet for Fastlands-Norge ble på 277 milliarder kroner for 2019, eller på over halvparten av eksportverdien. Det er en økning på 50 prosent bare siden 2013. Så for norsk verdiskaping og handelsbalanse er eksport og import likeverdige.

Men matproduksjon fra sjø og land er fundamentalt forskjellige, særlig fordi ressursutgangspunktet er så ulikt. For sjømat er Norge det landet i verden som har mest høsting og produksjon per person, det skapes et stort eksporterbart overskudd når eget behov er dekket.

For jordbruket har vi et godt utgangspunkt for produksjon til eget forbruk, men ressursgrunnlaget er ikke tilstrekkelig til å skape store eksporterbare overskudd fra egen jord. Slik er vårt land skapt, med store havareal, men begrenset jordareal. Det er en viktig påminnelse i denne diskusjonen.

Dog har jordbruket lagt grunnlaget for havbruket gjennom utviklingen av laksehold og -oppdrett i avlsforsøk på daværende Norges Landbrukshøgskole. Så synergiene er der. Begge næringer er biologiske produksjoner avhengig av høy kompetanse og tilpasset politikk, samt klare nasjonale mål om eierskap og verdiskaping.

Det er Norges kjennetegn, og vi har gjort det til Norges suksess. Det har tjent ikke minst fiskeri- og

havbruksnæringen godt. Det er derfor ingen grunn til å endre dette nå, tvert om må vi videreutvikle våre fortrinn for innenlandsk forbruk av jordbruksvarer og de gode forutsetningene for fiskeeksport.

Norge må bruke Brexit til å vise både oss selv og andre at vi mener alvor med norsk omstilling og at vi evner å føre en handelspolitikk som parallelt kan fremme fiskeriinteresser og styrke jordbruket.

Eksport er ikke mer verdt enn nasjonal produksjon som bidrar til å senke importen. Sjø og land - hand i hand er både nødvendig og lurt for en framtidsrettet norsk handelspolitikk.

Har du noe på hjertet?

Image-text:

Stort hav: Sjømat har vokst enormt. Norsk matjord er en begrenset ressurs. Foto: Gorm Kallestad / NTB / NPK